

ДОРОЖНЯ КАРТА УЧАСНИКА АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

**ДОРОЖНЯ КАРТА
УЧАСНИКА
АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ
ОПЕРАЦІЇ**

Авторський колектив:

Загальна редакція: Місяць Андрій Петрович, адвокат, Голова ГО «Подільська правова ліга», кандидат юридичних наук, за-служений юрист України.

Автори:

Биченко Антон Олександрович, юрист Чугуївської міськрайонної громадської організації «Чугуївська правозахисна група»

Ільчишена Вікторія Ігорівна, Голова правління ГО «Асоціація юристів м. Кам'янця-Подільського»

Клімук Надія Анатоліївна, Голова ГО «Центр зростання громад»

Кулікова Наталя Олександрівна, юрист ГО «Чернігівський громадський комітет захисту прав людини»

Лисич Марина Геннадіївна, юрист Білоцерківської міської громадської організації «Правова єдність»

Лихачов Роман Борисович, адвокат, Голова Чугуївської міськрайонної громадської організації «Чугуївська правозахисна група»

Петrenchенко Світлана Анатоліївна, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького, старший лейтенант юстиції, кандидат юридичних наук, член Координаційної ради молодих юристів при ГТУЮ у Хмельницькій області.

Плахотнюк Сергій Олександрович, юрист ГО «Інформаційний Ресурсний Центр «Правовий простір»»

Площинська Анастасія Олексіївна, юрист ГО «Подільська правова ліга».

Публікація здійснена за фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження» в рамках проекту «Посилення правової спроможності та соціально-психологічна інтеграція учасників АТО та членів їх сімей на рівні територіальних громад».

Кількість примірників – 1400 шт.

Зміст

Вступ	4
1. Найбільш поширені питання учасників АТО та шляхи їх вирішення.....	5
1.1. Набуття статусу ветерана війни.....	5
1.1.1.Надання статусу учасника бойових дій учаснику АТО.....	5
1.1.2. Інвалід війни: процедура присвоєння статусу.....	13
1.1.3. Надання цивільним особам статусу учасника війни	17
1.2. Основні пільги учасників АТО.....	19
1.2.1. Пільги учасника бойових дій	19
1.2.2. Пільги інваліда війни.....	23
1.2.3. Пільги учасника війни	29
1.2.4. Земельні права учасників АТО	31
1.2.5. Право учасників АТО на безоплатну правову допомогу	36
2. Які спеціальні пільги має учасник АТО на місцевому рівні.....	39
Київська область	39
Волинська область	42
Харківська область	45
Хмельницька область	50
Херсонська область	52
Чернігівська область.....	55
3. Законодавство, що визначає права та обов'язки учасників АТО	60
4. Куди звернутись по правову допомогу	67

Вступ

У сучасних умовах розвитку нашої держави досить важливим є захист прав ветеранів війни. Вважаємо, що одним із найкращих інструментів захисту прав учасників АТО є їх правова обізнаність.

Автори цієї дорожньої карти намагались зібрати у виданні найбільш актуальні нормативно-правові акти в сфері захисту прав учасників бойових дій, інвалідів війни та учасників війни. Окрім цього учасники АТО та члени їх сімей, які проживають у Київській, Волинській, Чернігівській, Херсонській, Харківській та Хмельницькій областях, зможуть дізнатися про ті додаткові пільги, які вони мають на місцевому рівні.

Дорожня карта для учасників АТО дозволить знайти відповіді на найбільш поширені та типові питання учасників АТО, містить широкий перелік чинних законів та підзаконних нормативно-правових актів, що визначають особливості правового статусу ветеранів війни та членів їх сімей.

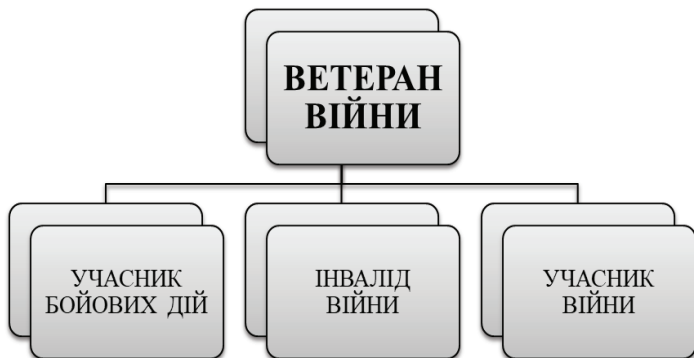
У виданні охарактеризовано особливості надання статусу ветерана війни учасникам АТО, висвітлено практичні проблеми реалізації учасниками бойових дій та членами їх сімей права на пільги. Розкрито практичні аспекти реалізації права на житлово-комунальні пільги, трудові гарантії учасників АТО, особливості соціальних та пенсійних прав учасників бойових дій. Висвітлено проблеми захисту прав ветеранів війни та посилення їх правової спроможності. Запропоновано зразки звернень та процесуальних документів в сфері набуття статусу учасника бойових дій та захисту прав учасників АТО.

1. Найбільш поширені питання учасників АТО та шляхи їх вирішення

1.1 Набуття статусу ветерана війни

Відповідно до ст. 4 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» ветеранами війни є особи, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав. До ветеранів війни належать: учасники бойових дій, інваліди війни, учасники війни.

Особливості статусу ветерана війни в Україні полягають в тому, що він включає в себе три «підстатуси», його склад можна зобразити схематично (мал.1).

Мал. 1 Склад статусу ветерана війни

1.1.1. Надання статусу учасника бойових дій учаснику АТО

Питання набуття учасниками антитерористичної операції статусу учасника бойових дій є досить актуальним.

Перш за все, варто зазначити, що відповідно до ст. 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захи-

сту» учасниками бойових дій є особи, які брали участь у виконанні бойових завдань по захисту Батьківщини у складі військових підрозділів, з'єднань, об'єднань всіх видів і родів військ Збройних Сил діючої армії (флоту), у партизанських загонах і підпіллі та інших формуваннях як у воєнний, так і у мирний час. При цьому в законі зазначено, що перелік підрозділів, що входили до складу діючої армії, та інших формувань визначається Кабінетом Міністрів України.

Категорії осіб, що брали участь в АТО та належать до учасників бойових дій, визначені п. 19, 20 ст. 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». Так, відповідно до закону учасниками бойових дій визнаються:

- військовослужбовці (резервісти, військовозобов'язані) та працівники Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту, військовослужбовці військових прокуратур, особи рядового та начальницького складу підрозділів оперативного забезпечення зон проведення антитерористичної операції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, поліцейські, особи рядового, начальницького складу, військовослужбовці, працівники Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державної пенітенціарної служби України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення;

- особи, які у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної опе-

рації у період її проведення, за умови, що в подальшому такі добровольчі формування були включені до складу Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної гвардії України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів.

Отже, сьогодні для учасника АТО є два види порядків набуття статусу учасника бойових дій: **пасивний** (коли документи подає командир військової частини) і **активний** (коли учасник АТО повинен самостійно подати документи, оскільки командир не виконав своїх обов'язків). Аналіз судової практики свідчить, що найбільше проблем із «активним» порядком, тому зосередимо увагу на актуальних аспектах надання учасникам АТО статусу учасника бойових дій у випадку, коли вони самостійно подають документи у відповідні інстанції.

Якщо командир не подав документи для присвоєння військовослужбовцю статусу учасника бойових дій у встановлений законом термін, особа самостійно звертається для набуття такого статусу.

Пункт 2-1 Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення (далі — Постанова КМУ № 413), визначає термін участі осіб в проведенні антитерористичної операції для набуття статусу учасника бойових дій, він становить 30 календарних днів, у тому числі за сукупністю днів перебування в районах її проведення, а для осіб, які брали участь у виконанні бойових (службових) завдань в умовах безпосереднього зіткнення та вогневого контакту, статус учасника бойових дій надається незалежно від кількості днів залучення їх до проведення антитерористичної операції.

Підставою для надання особам статусу учасника бойових дій є документи про безпосереднє залучення до виконання завдань антитерористичної операції в районах її проведення. Перелік цих документів визначений п. 4 Постанови КМУ № 413.

Рішення про надання статусу учасника бойових дій приймається комісіями з питань розгляду матеріалів про визнання учасниками бойових дій, утвореними при відповідних відомствах або

міжвідомчою комісією з питань розгляду матеріалів про визнання учасниками бойових дій та виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі — у разі виникнення спірних правовідносин.

Часто на практиці учасники АТО — військові та демобілізовані військовослужбовці — стикаються із бюрократичними перешкодами на шляху отримання такого статусу: безпідставна відмова, через службову недбалість, відсутність доказів (необхідних документів), що дають можливість присвоїти статус ветерана війни тощо.

Для того, щоб запобігти таким проблемам, військовослужбовцям потрібно одразу з моменту залучення до виконання завдань в АТО намагатися зібрати якомога більше документів, визначених Постановою КМУ № 413, оскільки після завершення служби буде складніше отримати документи шляхом листування чи адвокатських запитів. Якщо учаснику АТО неправомірно відмовили, або відмовили без роз'яснення підстав відмови, варто письмово звернутися в орган, що займається питаннями надання статусу учасника бойових дій.

*Зразок
звернення демобілізованого військовослужбовця
щодо надання статусу учасника бойових дій*

_____ **військовий комісаріат**
адреса: _____

Іванов Іван Іванович
адреса: _____
номер засобу зв'язку: _____

ЗАЯВА

В період з 28.05.16 року по 04.08.16 року я (ім'я) безпосередньо брав участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення і захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України в районі/районах проведення антитерористичної операції.

Відповідно до п. 19 ч. 1 ст. 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» учасниками бойових дій визнаються військовослужбовці (резервісти, військовозобов'язані) та працівники Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби

безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту, військовослужбовці військових прокуратур, особи рядового, начальницького складу, військовослужбовці, працівники Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державної пенітенціарної служби України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення.

Командир моєї військової частини не подав в установленний законом термін довідки та документи, які є підставою для надання мені статусу учасника бойових дій, на розгляд відповідної відомчої комісії.

У квітні 2016 року я, (ім'я) як учасник антитерористичної операції, звільнений з військової служби, самостійно звернувся до комісії Хмельницького об'єднаного військового комісаріату та подав наступні документи, що дають мені підстави для отримання статусу учасника бойових дій:

- копію паспорта;
- копію військового квитка;
- довідку про безпосередню участь особи в антитерористичній операції, яка захищала незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України;
- інформацію про осіб, яким надано статус учасника бойових дій військовими комісаріатами Хмельницької області;
- згоду на збір та обробку персональних даних;
- витяг з наказу Першого заступника керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки України (по стройовій частині);
- витяг з наказу командира військової частини (по стройовій частині);
- наказ командира військової частини (по стройовій частині);
- наказ командира військової частини (по стройовій частині) № 107;

Проте в усній формі комісією мені було відмовлено у наданні статусу учасника бойових дій, комісія повернула мені документи, мотивуючи це відсутністю витягу з наказу на вибуття із району проведення антитерористичної операції.

Для отримання витягу з наказу першого заступника керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки України на вибуття із

району проведення антитерористичної операції я звертався до народного депутата України. За результатами звернення отримав відповідь Військової частини від 31.08.15, про те, що фактично цього витягу немає (*копія відповіді додається*).

Із наведеного вище випливає, фактично, я, як особа, що безпосередньо брала участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення і захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України в районі/районах проведення антитерористичної операції, маю право на надання мені статусу учасника бойових дій. Факт моєї участі в АТО підтверджується документами, які зазначені вище. З моменту завершення моєї участі в АТО до сьогодні пройшло більше 15 місяців. Через відмову у розгляді комісією моїх документів для надання статусу учасника бойових дій мої права порушуються, а гарантії, передбачені Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» не забезпечуються.

Вважаю такі дії комісії обласного комісаріату неправомірними, оскільки, відповідно до п. 4 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення» підставою для надання особам статусу учасника бойових дій є: документи про безпосереднє залучення до виконання завдань антитерористичної операції в районах її проведення, направлення (прибуття) у відрядження до районів проведення антитерористичної операції, їх перебування в таких районах з метою виконання завдань із захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України шляхом безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення (витяги з наказів керівника Антитерористичного центру при СБУ про залучення до проведення антитерористичної операції, директив, розпоряджень, посвідчень про відрядження, оперативних завдань, журналів бойових дій, бойових донесень, дислокацій, книг нарядів, графіків несення служби, звітів, зведень, донесень, матеріалів спеціальних (службових) розслідувань за фактами отримання поранень, а також інші офіційні документи, видані державними органами, що містять достатні докази про безпосередню участь особи у виконанні завдань антитерористичної операції у районах її проведення).

У наведеній вище нормі міститься вичерпний перелік документів, що дають підстави для призначення особі статусу учасника бойових дій. Проте, також не зазначено, що обов'язковим є подання витягу з наказу на вибуття із району проведення антитерористичної операції,

а неподання його звільняє від можливості отримати статус учасника бойових дій. Фактично документи та довідки, які наявні у мене підтверджують мою участь у проведенні антитерористичної операції.

На підставі вище наведеного та відповідно до ст. 1, 5 Закону України «Про звернення громадян», прошу:

- *розглянути моє звернення в порядку, визначеному законодавством України про звернення громадян у встановлений строк, за моєї участі для можливості подачі оригіналів документів;*
- *направити подані мною матеріали до Комісії з питань розгляду матеріалів про визначення учасників бойових дій Хмельницького обласного військового комісаріату для повторного розгляду питання щодо визначення статусу учасника бойових дій Іванову І. І.*
- *у випадку відмови у розгляді матеріалів про визначення статусу учасника бойових дій надати мені письмову відповідь в установленому законом порядку та у визначений законодавством України про звернення громадян термін.*

Додатки:

1. *Копія відповіді військової частини;*
2. *Копія паспорту;*
3. *Копія військового квитка;*
4. *Копія довідки про безпосередню участь особи в антитерористичній операції, яка захищала незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України;*
5. *Копія інформації про осіб, яким надано статус учасника бойових дій військовими комісаріатами Хмельницької області;*
6. *Копія згоди на збір та обробку персональних даних;*
7. *Копія Витягу з наказу Першого заступника керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки України (по стройовій частині);*
8. *Копія Витягу з наказу Командира військової частини польова пошта В4680 (по стройовій частині);*
9. *Копія Наказу командира військової частини (по стройовій частині);*
10. *Копія Наказу командира військової частини (по стройовій частині);*
11. *Інші документи.*

Дата

Підпис

Не варто забувати, що одним із ключових документів, що підтверджує участь в АТО, є довідка про виконання завдань в анти-терористичній операції. Для її отримання потрібно звернутись до командира військової частини.

<i>Зразок</i>	
<i>рапорту про надання довідки про участь в АТО</i>	
Командиру військової частини № _____	
Рапорт	
Прошу Вас надати мені _____	
<i>(Прізвище ім'я по-батькові)</i>	
колишньому військовослужбовцю _____	
<i>(підрозділ)</i>	
військової частини № _____, який був звільнений з лав ЗСУ у зв'язку	
<i>(сімейні обставини, за станом здоров'я та інші причини)</i>	
довідку про участь у АТО згідно додатку №1 постанови КМУ №413 від 20.08.2014 року.	
Бойове завдання виконував в районі _____	
<i>(в якій області виконувалося бойове</i>	
_____ у складі _____ під	_____
<i>завдання, та населений пункт)</i>	<i>(підрозділ)</i>
керівництвом _____	
<i>(посада, прізвище ім'я по-батькові керівника)</i>	
В район виконання завдання прибув _____	
<i>(число, місяць, та рік,</i>	
_____	
<i>у складі якого батальйону і в яку область прибули)</i>	
З району виконання завдання вибув _____	
<i>(число, місяць, та рік,</i>	
_____	
<i>у складі якого батальйону і в яку область прибули)</i>	
Був звільнений з _____	
<i>(число, місяць, та рік, місто де були звільнені)</i>	
Дата _____	
<i>(звання, підпис, прізвище та ініціали)</i>	
Свій контактний телефон _____	

У випадку, якщо не вистачає документів, або відмова в наданні статусу учасника бойових буде незаконною, її можна буде оскаржити в судовому порядку. Єдиний реєстр судових рішень містить багато рішень у подібних справах.

Таким чином, учасники антитерористичної операції для того, щоб уникнути проблем із наданням статусу учасника бойових дій, повинні одразу з моменту направлення в зону АТО, намагатися зібрати якомога більше документів, передбачених законом, а також навчитися використовувати можливості законодавства про звернення громадян.

1.1.2. Інвалід війни: процедура присвоєння статусу

Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (п. 11-14 ч. 1) до категорії інвалідів війни з числа учасників АТО відносить:

– військовослужбовців (резервістів, військовозобов'язаних) та працівників Збройних Сил України, Національної гвардії України та інших, визначених законом структур, осіб рядового та начальницького складу підрозділів оперативного забезпечення зон проведення антитерористичної операції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, поліцейських, осіб рядового, начальницького складу, військовослужбовців, працівників Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, та стали інвалідами внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, а також працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися до забезпечення проведення антитерористичної операції та стали інвалідами внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час забезпечення проведення антитерористичної операції безпосередньо в районах та у період її проведення;

– осіб, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, за умови, що в подальшому такі добровольчі формування були включені до складу Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції, Національної гвардії України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів;

– осіб, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах її проведення у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, але в подальшому такі добровольчі формування не були включені до складу Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції, Національної гвардії України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів, і виконували завдання антитерористичної операції у взаємодії зі Збройними Силами України, Міністерством внутрішніх справ України, Національною поліцією, Національною гвардією України та іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями та правоохоронними органами;

– осіб, які добровільно забезпечували (або добровільно залучалися до забезпечення) проведення антитерористичної операції (у тому числі здійснювали волонтерську діяльність) та стали інвалідами внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час забезпечення проведення антитерористичної операції (у тому числі волонтерської діяльності), перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення.

На відміну від учасників бойових дій, до інвалідів війни належать також і добровольці, що отримали поранення, і цивільні особи (працівники підприємств, установ, організацій), і волонтери.

Часто в процесі набуття цього статусу учасники АТО стикаються з багатьма проблемами. Найчастіше — це неможливість доведення причинного зв'язку між службою та отриманням травми.

Порядок надання особам статусу інваліда війни визначений **Постановою Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2015 р. № 685**.

Підставою для надання особам статусу інваліда війни, залежно від категорій (окремий перелік для військовослужбовців, добровольців, волонтерів, працівників підприємств, установ, організацій) є:

- довідка медико-соціальної експертної комісії про групу та причину інвалідності;

- документи про безпосереднє залучення до виконання завдань антитерористичної операції в районі її проведення або направлення (прибуття) у відрядження для безпосередньої участі в антитерористичній операції в районі її проведення (витяги з наказів, розпоряджень, посвідчень про відрядження, книг нарядів, матеріалів спеціальних (службових) розслідувань за фактами отримання поранень), а також документи, що були підставою для прийняття керівниками підприємств, установ, організацій рішення про направлення осіб у таке відрядження;

- клопотання про надання статусу інваліда війни керівника добровольчого формування, до складу якого входила така особа, або командира (начальника) військової частини (органу, підрозділу) Збройних Сил, МВС, Національної поліції, Національної гвардії або іншого утвореного відповідно до закону військового формування чи правоохоронного органу, у взаємодії з якими особа виконувала завдання антитерористичної операції. До клопотання додаються документи, що підтверджують участь особи в антитерористичній операції, або письмові свідчення мінімум двох свідків з числа осіб, які разом з такою особою брали участь в антитерористичній операції та отримали статус учасника бойових дій, інваліда війни або учасника війни;

- довідка керівника Антитерористичного центру при СБУ, Генерального штабу Збройних Сил про виконання добровольчими формуваннями завдань антитерористичної операції у взаємодії із Збройними Силами, МВС, Національною гвардією та іншими утвореними відповідно до закону військовими формуваннями та

правоохоронними органами, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення;

– довідка керівника Антитерористичного центру при СБУ, Генерального штабу Збройних Сил про добровільне забезпечення або добровільне залучення особи до забезпечення проведення антитерористичної операції, або рішення суду про встановлення факту добровільного забезпечення або добровільного залучення особи до забезпечення проведення антитерористичної операції у разі відсутності зазначеної довідки тощо.

Досить часто виникає питання, коли учаснику АТО МСЕК присвоює не ту групу інвалідності, в такому випадку висновок МСЕК можна оскаржити.

*Зразок
заяви про оскарження рішення МСЕК*

Голові Центральної МСЕК № _____

_____

громадянина України

_____

Заява

Мені, (ім'я), комісією Центрального МСЕК № _____ була присвоєна III група інвалідності, (Довідка № від _____). Я хочу оскаржити дане рішення, адже, згідно із Постановою КМУ № 1317 від 03.12.2009 р. п. 27 передбачені такі критерії встановлення інвалідності II групи:

обмеження самообслуговування II ступеня — здатність до самообслуговування з використанням допоміжних засобів і/або за допомогою інших осіб;

обмеження здатності до самостійного пересування II ступеня — здатність до самостійного пересування з використанням допоміжних засобів і/або за допомогою інших осіб;

обмеження здатності до трудової діяльності II ступеня — нездатність до провадження окремих видів трудової діяльності чи здатність до трудової діяльності у спеціально створених умовах з використанням допоміжних засобів і/або спеціально обладнаного робочого місця, за допомогою інших осіб.

Оскільки, пересуватись і обслуговувати себе я можу лише з використанням протезу (допоміжного засобу), а також, зважаючи на те, що Постанова КМУ №91317 від 03.12.2009 р. має вищу юридичну силу, ніж інструкція МОЗ, затверджена Наказом №561 від 05.09.2011 р., вважаю, що мені має бути встановлена II група інвалідності.

У зв'язку із зазначеним вище, вимагаю передати мою справу до Голови Центральної МСЕК № _____, для перегляду рішення щодо встановлення мені III групи інвалідності.

Дата Підпис

Таким чином, підставою для надання статусу інваліда війни є документи, визначені законодавством.

1.1.3. Надання цивільним особам статусу учасника війни

Питання набуття цивільними особами (волонтерами, працівниками підприємств, установ, організацій) статусу учасника війни останнім часом набуло особливої актуальності.

Справа в тому, що до червня 2015 року зазначені вище особи, за умови їх участі в АТО, визнавалися учасниками бойових дій. Із внесенням змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» цивільні особи, що брали участь в антитерористичній операції, визнаються **учасниками війни**.

Відповідно до п. 19 ч. 1 ст. 6 Закону «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (в редакції, яка діяла до червня 2015 року) учасниками бойових дій визнавалися військовослужбовці *працівники підприємств, установ, організацій, які залучалися та брали безпосередню участь в антитерористичній операції в районах її проведення у порядку, встановленому законодавством.*

Після прийняття Закону України від 07.04.2015 № 291-VIII «Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо статусу осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» п. 19 ч. 1 ст. 6 Закону встановлено, що учасниками бойових дій

визнаються військовослужбовці військових формувань та правоохоронних органів, але з цього переліку виключено працівників підприємств, установ і організацій.

Відповідно до п. 13 ст. 9 чинного Закону «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» учасниками війни є працівники підприємств, установ, організацій, які залучалися та брали безпосередню участь у забезпеченні проведення антитерористичної операції, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у порядку, встановленому законодавством.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 23.09.2015 № 739, підставою для надання статусу учасника війни зазначеним вище особам, є документи про безпосереднє залучення до виконання завдань антитерористичної операції в районах її проведення (витяги з наказів керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки або особи, яка його заміщує, першого заступника чи заступника керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки про залучення до забезпечення проведення антитерористичної операції, витяги з наказів керівника оперативного штабу з управління антитерористичною операцією, його заступників або керівників секторів (командирів оперативно-тактичних угруповань) про підпорядкування керівнику оперативного штабу з управління антитерористичною операцією в районах її проведення), а також інші документи, видані державними органами, підприємствами, установами, організаціями, що містять відомості про безпосередню участь працівника в забезпеченні виконання завдань антитерористичної операції в районах її проведення (витяги з наказів і розпоряджень, посвідчень про відрядження, книг нарядів, матеріалів спеціальних (службових) розслідувань за фактами отримання поранень).

Для набуття статусу учасника війни особі необхідно звернутися в місцеве управління соціального захисту населення із документами та відповідною заявою.

1.2. Основні пільги учасника АТО

1.2.1. Пільги учасника бойових дій

Учасник АТО зі статусом учасника бойових дій, має право на:

1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів;

2) першочергове безплатне зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів);

3) безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування. Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування визначаються Кабінетом Міністрів України;

4) 75-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю);

5) 75-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленим балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання.

Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

Для сімей, що складаються лише з непрацездатних осіб, надається 75-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю);

6) 75-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;

7) безплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрірайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані та місця проживання за наявності посвідчення встановленого зразка, а в разі запровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду — також електронного квитка, який видається на безоплатній основі;

8) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпітальми, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи;

9) щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;

10) першочергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;

11) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;

12) використання чергової щорічної відпустки у зручний для них час, а також одержання додаткової відпустки із збереженням заробітної плати строком 14 календарних днів на рік;

13) переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці та на працевлаштування у разі ліквідації підприємства, установи, організації;

14) першочергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, та першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва, першочерговий ремонт жилих будинків і квартир цих осіб та забезпечення їх паливом.

Учасники бойових дій, які дістали поранення, контузію або каліцтво під час участі в бойових діях чи при виконанні обов'язків військової служби, забезпечуються жилою площею, у тому числі за рахунок жилої площі, що передається міністерствами, інши-

ми центральними органами виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями у розпорядження місцевих рад та державних адміністрацій, — протягом двох років з дня взяття на квартирний облік;

15) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і підвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються у порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України;

16) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, стоянок для транспортних засобів та їх технічне обслуговування, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків;

17) безплатний проїзд один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом, незалежно від наявності залізничного сполучення, або проїзд один раз на рік (туди і назад) вказаними видами транспорту з 50-процентною знижкою;

18) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства;

19) позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів (оплата у розмірі 20 процентів від тарифів вартості основних та 50 процентів — додаткових робіт). Абонементна плата за користування телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів;

20) першочергове обслуговування підприємствами, установами та організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;

21) позачергове влаштування до закладів соціального захисту населення, а також обслуговування службами соціального захи-

сту населення вдома. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за цим ветераном війни, в порядку і розмірах, встановлених чинним законодавством;

22) учасникам бойових дій на території інших держав надається право на позаконкурсний вступ до вищих навчальних закладів та переважне право на вступ до професійно-технічних навчальних закладів і на курси для одержання відповідних професій.

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, надаються учасникам бойових дій та членам їх сімей, що проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього.

Площа житла, на яку нараховується 75-процентна знижка плати, визначається в максимально можливому розмірі в межах загальної площі житлового приміщення (будинку) згідно з нормами користування (споживання), встановленими цими пунктами, незалежно від наявності в складі сім'ї осіб, які не мають права на знижку плати. Якщо в складі сім'ї є особи, які мають право на знижку плати в розмірі, меншому ніж 75 процентів, спочатку обчислюється в максимально можливому розмірі 75-процентна відповідна знижка плати.

Учасникам бойових дій пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються в розмірі 25 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Щорічно до 5 травня учасникам бойових дій виплачується разова грошова допомога у розмірі, який визначається Кабінетом Міністрів України в межах бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України.

Держава забезпечує учасникам АТО, та їхнім дітям, у тому числі дітям, які навчаються за денною формою навчання у професійно-технічних та вищих навчальних закладах, — до закінчення навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років, державну цільову підтримку для здобуття професійно-технічної та вищої освіти у державних та комунальних навчальних закладах.

Державна цільова підтримка для здобуття професійно-технічної та вищої освіти надається у вигляді:

- повної або часткової оплати навчання за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів;
- пільгових довгострокових кредитів для здобуття освіти;
- соціальної стипендії;
- безоплатного забезпечення підручниками;
- безоплатного доступу до мережі Інтернет, систем баз даних у державних та комунальних навчальних закладах;
- безоплатного проживання в гуртожитку;
- інших заходів, затверджених Кабінетом Міністрів України.

1.2.2. Пільги інваліда війни

Учасник АТО зі статусом інваліда війни має право на:

1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів;

2) позачергове безплатне зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів), безплатне забезпечення іншими протезами і протезно-ортопедичними виробами;

3) безплатне позачергове щорічне забезпечення санаторно-курортним лікуванням з компенсацією вартості проїзду до санаторно-курортного закладу і назад.

Інваліди війни з числа осіб, які брали безпосередню участь у бойових діях під час Великої Вітчизняної війни та війни з Японією, безплатно забезпечуються санаторно-курортним лікуванням першочергово із числа позачерговиків.

Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації визначаються Кабінетом Міністрів України.

Інваліди війни забезпечуються путівками відповідно Міністерством оборони України, Міністерством внутрішніх справ України, Службою безпеки України, центральними органами виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах охорони здоров'я, соціального захисту населення, захисту державного кордону, та іншими органами за місцем перебування інваліда на обліку або за місцем його роботи.

За бажанням інвалідів замість путівки на санаторно-курортне лікування вони можуть один раз на два роки одержувати грошову компенсацію: інваліди війни I-II груп — у розмірі середньої вартості путівки, інваліди війни III групи — у розмірі 75 процентів середньої вартості путівки. Грошова компенсація надається незалежно від наявності медичного висновку про необхідність санаторно-курортного лікування або медичних протипоказань;

4) 100-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю);

5) 100-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленим балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання.

Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

Для сімей, що складаються лише з непрацездатних осіб, надається 100-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю);

6) 100-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;

7) безплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрірайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані та місця проживання за наявності посвідчення встановленого зразка, а в разі запровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду — також елек-

тронного квитка, який видається на безоплатній основі. Це право поширюється і на особу, яка супроводжує інваліда I групи;

8) позачерговий безплатний капітальний ремонт власних жилих будинків і квартир та першочерговий поточний ремонт жилих будинків і квартир у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

9) позачергове обслуговування амбулаторно-поліклінічними закладами, а також позачергова госпіталізація.

Ліквідація госпіталів для інвалідів Великої Вітчизняної війни здійснюється лише за погодженням з Кабінетом Міністрів України;

10) позачергове безплатне встановлення квартирних телефонів і позачергове користування всіма послугами зв'язку. Абонементна плата за користування квартирним телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів, а для інвалідів Великої Вітчизняної війни та війни з Японією зі 100-процентною знижкою від затверджених тарифів;

11) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпіталями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи;

12) право на щорічне медичне обстеження і диспансеризацію із залученням необхідних спеціалістів;

13) позачергове працевлаштування за спеціальністю відповідно до підготовки та висновків медико-соціальної експертизи.

Праця інвалідів війни регулюється відповідними нормами законодавства України про працю і соціальний захист інвалідів;

14) переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці та на працевлаштування у разі ліквідації підприємств, установ, організацій;

15) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності працюючим інвалідам війни в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;

16) виплата працюючим інвалідам допомоги по тимчасовій непрацездатності до 4 місяців підряд або до 5 місяців протягом календарного року, а також допомоги по державному соціальному страхуванню за весь період перебування в санаторії з урахуван-

ням проїзду туди і назад у разі, коли для лікування не вистачає щорічної і додаткової відпусток;

17) використання чергової щорічної відпустки у зручний для них час, а також одержання додаткової відпустки із збереженням заробітної плати строком 14 календарних днів на рік;

18) позачергове забезпечення житлом осіб, які потребують поліпшення житлових умов, у тому числі за рахунок жилої площі, що передається міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, підприємствами та організаціями у розпорядження місцевих рад та державних адміністрацій. Особи, зазначені в цій статті, забезпечуються жилою площею протягом двох років з дня взяття на квартирний облік, а інваліди I групи з числа учасників бойових дій на території інших країн — протягом року.

Органи виконавчої влади, виконавчі комітети місцевих рад зобов'язані подавати допомогу інвалідам війни у будівництві індивідуальних жилих будинків. Земельні ділянки для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва відводяться зазначеним особам у першочерговому порядку;

19) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і підвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України;

20) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, стоянок для транспортних засобів та їх технічне обслуговування, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків. Гаражі, стоянки для транспортних засобів інвалідів війни, які мають медичні показання на забезпечення транспортом, як правило, споруджуються поблизу будинків;

21) інвалідам I і II груп надається право безплатного проїзду один раз на рік (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом, а особам, які супроводжують інвалідів I групи (не більше одного супроводжую-

чого), — 50-процентна знижка вартості проїзду один раз на рік (туди і назад) зазначеними видами транспорту.

Інвалідам III групи надається право безплатного проїзду один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом незалежно від наявності залізничного сполучення або проїзду один раз на рік (туди і назад) зазначеними видами транспорту з 50-процентною знижкою вартості проїзду.

Інвалідам війни та особам, які супроводжують у поїздках інвалідів I групи (не більше одного супроводжуючого), надається право користування міжміським транспортом зазначених видів у період з 1 жовтня по 15 травня з 50-процентною знижкою вартості проїзду без обмеження кількості поїздок;

22) позачергове безоплатне забезпечення автомобілем (за наявності медичних показань для забезпечення автомобілем) на термін експлуатації до десяти років (з наступною заміною на новий), виплата компенсації на бензин (пальне), ремонт, технічне обслуговування автомобілів або на транспортне обслуговування в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Інваліди війни з числа осіб, які брали безпосередню участь у бойових діях під час Великої Вітчизняної війни та війни з Японією, за наявності медичних показань для забезпечення автомобілем, безоплатно забезпечуються автомобілем першочергово із числа позачерговиків у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

23) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства;

24) звільнення від орендної плати за нежилі приміщення, що орендуються інвалідами війни під гаражі для спеціальних засобів пересування (автомобілів, мотоколясок, велоколясок тощо) та безплатне надання для цих засобів гаражів-стоянок незалежно від їх форми власності;

25) позачергове влаштування до закладів соціального захисту населення, а також обслуговування службами соціального захисту населення вдома. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за цим інвалідом, в порядку і розмірах, встановлених чинним законодавством;

26) позачергове обслуговування підприємствами, установами, організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;

27) право на позачергове забезпечення продовольчими товарами поліпшеного асортименту та промисловими товарами підвищеного попиту згідно з переліком та нормами, що встановлюються Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями.

Для продажу цих товарів створюються спеціалізовані салони-магазини, секції, відділи та інші види пільгового торговельного обслуговування. Продаж товарів здійснюється за соціально доступними цінами за переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України.

Магазини, секції, відділи та інші торговельні підприємства, що обслуговують інвалідів та ветеранів війни, звільняються від сплати податку на добавлену вартість.

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, надаються інвалідам війни та членам їх сімей, які проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього.

Площа житла, на яку нараховується 100-процентна знижка плати, визначається в максимально можливому розмірі в межах загальної площі житлового приміщення (будинку) згідно з нормами користування (споживання), встановленими цими пунктами, незалежно від наявності в складі сім'ї осіб, які не мають права на знижку плати. Якщо в складі сім'ї є особи, які мають право на знижку плати в розмірі, меншому ніж 100 процентів, спочатку обчислюється в максимально можливому розмірі 100-процентна відповідна знижка плати.

Інвалідам війни пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються: інвалідам I групи — у розмірі 50 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, II групи — 40 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, III групи — 30 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

1.2.3. Пільги учасника війни

Учасникам АТО, що мають статус учасника війни, надаються такі пільги:

1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів;

2) безплатне першочергове зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів);

3) безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування. Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування визначаються Кабінетом Міністрів України;

4) 50-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю);

5) 50-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленим балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання.

Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

Для сімей, що складаються лише з непрацездатних осіб, надається 50-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю);

6) 50-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;

8) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпіталями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи;

9) щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;

10) першочергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;

11) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;

12) використання чергової відпустки у зручний для них час; одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік;

13) першочергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, та першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва, першочерговий ремонт жилих будинків і квартир цих осіб та забезпечення їх паливом;

14) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і підвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України;

15) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків, технічне обслуговування та забезпечення стоянками транспортних засобів;

17) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства;

18) позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення телефонів (оплата у розмірі 20 процентів від тарифів вартості основних та 50 процентів — додаткових робіт). Абонементна плата за користування телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів.

Порядок користування послугами та оплати за встановлення квартирних телефонів визначається Кабінетом Міністрів України;

19) першочергове обслуговування підприємствами, установами та організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;

20) позачергове влаштування до закладів соціального захисту населення, а також обслуговування службами соціального захисту населення вдома. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за учасником війни, в порядку і розмірах, що визначаються Кабінетом Міністрів України.

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, надаються учасникам війни та членам їх сімей, що проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього.

Площа житла, на яку нараховується 50-процентна знижка плати, передбачена пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті, визначається в максимально можливому розмірі в межах загальної площі житлового приміщення (будинку) згідно з нормами користування (споживання), встановленими цими пунктами, незалежно від наявності в складі сім'ї осіб, які не мають права на знижку плати.

Учасникам війни, нагородженим орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу в тилу в роки Великої Вітчизняної війни, пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються на 15 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, іншим учасникам війни — на 10 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

1.2.4. Земельні права учасників АТО

З усіх спеціальних прав учасників антитерористичної операції право на отримання земельної ділянки в першочерговому порядку є найбільш популярним в Україні.

Відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» ветерани війни (учасники бо-

йових дій, учасники війни, інваліди війни з числа учасників АТО) мають право на першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва.

Порядок надання земельних ділянок визначений Земельним кодексом України. Відповідно до ст. 117 зазначеного кодексу, громадянин, зацікавлений у приватизації земельної ділянки, яка перебуває у його користуванні, подає заяву до відповідного органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування, який передає земельні ділянки державної чи комунальної власності у власність відповідно до повноважень.

Рішення органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо приватизації земельних ділянок приймається у місячний строк на підставі технічних матеріалів та документів, що підтверджують розмір земельної ділянки.

Відповідний орган місцевого самоврядування або орган виконавчої влади в місячний термін розглядає клопотання і надає дозвіл підприємствам, установам та організаціям на розробку проекту приватизації земель.

Варто зазначити, що громадяни, зацікавлені в одержанні безоплатно у власність земельної ділянки із земель державної або комунальної власності для ведення фермерського господарства, ведення особистого селянського господарства, ведення садівництва, будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибної ділянки), індивідуального дачного будівництва, будівництва індивідуальних гаражів у межах норм безоплатної приватизації, подають клопотання до відповідного органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування, який передає земельні ділянки державної чи комунальної власності у власність відповідно до повноважень.

У клопотанні зазначаються цільове призначення земельної ділянки та її орієнтовні розміри. До клопотання додаються графічні матеріали, на яких зазначено бажане місце розташування земельної ділянки, погодження землекористувача (у разі вилучення земельної ділянки, що перебуває у користуванні інших осіб) та документи, що підтверджують досвід роботи у сільському господарстві або наявність освіти, здобутої в аграрному навчальному

закладі (у разі надання земельної ділянки для ведення фермерського господарства).

Відповідний орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування, який передає земельні ділянки державної чи комунальної власності у власність відповідно до повноважень, визначених статтею 122 цього Кодексу, розглядає клопотання у місячний строк і дає дозвіл на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки або надає мотивовану відмову у його наданні.

Слід звернути увагу, що підставою відмови у наданні такого дозволу може бути лише невідповідність місця розташування об'єкта вимогам законів, прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів, генеральних планів населених пунктів та іншої містобудівної документації, схем землеустрою і техніко-економічних обґрунтувань використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць, проектів землеустрою щодо впорядкування територій населених пунктів, затверджених у встановленому законом порядку.

У разі відмови органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування у передачі земельної ділянки у власність або залишення заяви без розгляду, питання вирішується в судовому порядку.

Вище описаний порядок передачі земельної ділянки у власність є загальним та визначений нормами Земельного кодексу України. Для учасників АТО він має свої особливості. Окрім документів, передбачених ч. 6 ст. 118 Земельного кодексу, учасники АТО повинні до заяви також додати довідку про участь в АТО та посвідчення за наявності.

Відповідно до ч. 6 ст. 118 окрім заяви учасник АТО повинен подати також графічні матеріали, на яких зазначено бажане місце розташування земельної ділянки. На жаль, на практиці трапляється так, що інформація про місце розташування вільних (резервних) земельних ділянок відсутня у загальному доступі. Вирішити дану проблему допоможе звернення або запит про доступ до публічної інформації.

Зразок
заяви на отримання земельної ділянки

Сільська або міська рада
(адреса)

Іванов Іван Іванович

адреса для листування: _____

номер засобу зв'язку: _____

Я, Іванов Іван Іванович в період з 17.10.2014 року по 26.11.2014 року безпосередньо брав участь в АТО, забезпеченні її проведення і захисті незалежності, суверенітету та територіальній цілісності України в районах проведення антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей, що підтверджується відповідною довідкою від 26.11.2014 № 1111.

Прошу надати мені земельну ділянку площею 0,10 га для будівництва та обслуговування жилого будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка) на території міста/села. Правом на безоплатну приватизацію земельної ділянки за даним призначенням не скористався.

Додатки:

- 1. Копія паспорта;*
- 2. Копія ідентифікаційного коду;*
- 3. Копія довідки від 26.11.2014 № 1111;*
- 4. Графічні матеріали, на яких зазначено бажане місце розташування земельної ділянки.*

Дата

Підпис

*Зразок
запиту (звернення) на отримання інформації
щодо вільних земельних ділянок*

**Міська/сільська рада
(адреса)**

Іванов Іван Іванович

адреса для листування: _____

номер засобу зв'язку: _____

У період з _____ року по _____ року я безпосередньо брав участь в АТО, забезпеченні її проведення і захисті незалежності, суверенітету та територіальній цілісності України в районах проведення антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей, що підтверджується відповідною довідкою від _____

Враховуючи вищевикладене, на мене та членів моєї сім'ї розповсюджуються пільги, передбачені нормами Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (*далі по тексту — Закон*).

Відповідно до норм п. 14 ч. 1 ст. 12 Закону учасники бойових дій мають право на першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва.

Земельні ділянки можуть бути надані у власність у межах норм безоплатної приватизації, визначених ст. 121 Земельного кодексу України, а саме у таких розмірах: для будівництва індивідуальних гаражів — не більше 0,01 гектара.

Відповідно до норм ст. 118 ЗК України в клопотанні про виділення земельної ділянки зазначаються її цільове призначення та орієнтовні розміри. До клопотання додаються графічні матеріали, на яких зазначено бажане місце розташування земельної ділянки.

Разом з тим, інформація щодо вільних земельних ділянок на території м. Хмельницького та Хмельницького району в загальному доступі відсутня, що значно ускладнює процедуру реалізації пільг, передбачених нормами п. 14 ч. 1 ст. 12 Закону.

Відповідно до норм ч. 1 ст. 1 Закону України «Про звернення громадян» громадяни України мають право звернутися до органів

державної влади та місцевого самоврядування, посадових осіб відповідно до їх функціональних обов'язків із зауваженнями, скаргами та пропозиціями, що стосуються їх статутної діяльності, заявою або клопотанням щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення.

Відповідно до норм ч. 1 ст. 15 Закону України «Про звернення громадян» органи державної влади та місцевого самоврядування, керівники та посадові особи підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, об'єднань громадян, до повноважень яких належить розгляд заяв (клопотань), зобов'язані об'єктивно і вчасно розглядати їх, перевіряти викладені в них факти, приймати рішення відповідно до чинного законодавства і забезпечувати їх виконання, повідомляти громадян про наслідки розгляду заяв (клопотань).

Враховуючи вищевикладене, прошу Вас надати інформацію щодо вільних земельних ділянок для будівництва і обслуговування житлового будинку та для індивідуального дачного будівництва у м. Хмельницькому та Хмельницькому районі.

Про результати розгляду даного звернення прошу повідомити мене в письмовій формі у встановлений діючий законодавством термін.

Додаток:

1. Копія довідки від _____ року на 1 арк. в 1 прим.

Дата підпис

Варто зазначити, що законом не передбачено вимоги щодо місця реєстрації особи у місті, селі, селищі, де особа хоче отримати земельну ділянку.

1.2.5 Право учасників АТО на безоплатну правову допомогу

До 2017 року учасники АТО могли скористатися лише правом на первинну правову допомогу та у окремих випадках (якщо були малозахищеними або інвалідами) вторинною допомогою. Проте з 5 січня цього року набули чинності зміни до законодавства, які надали можливість учасникам бойових дій отримувати вторинну правову допомогу.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» безоплатна правова допомога — це правова допомога,

що гарантується державою та повністю або частково надається за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів та інших джерел.

Безоплатна первинна правова допомога включає такі види правових послуг:

- 1) надання правової інформації;
- 2) надання консультацій і роз'яснень з правових питань;
- 3) складення заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру);
- 4) надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

Варто зазначити, що первинну правову допомогу зобов'язані надавати усі органи місцевого самоврядування та органи влади.

Безоплатна вторинна правова допомога — це вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя (ч. 1 ст. 13 Закону).

Безоплатна вторинна правова допомога включає такі види правових послуг:

- 1) захист;
- 2) здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;
- 3) складення документів процесуального характеру.

Відповідно до Закону України «Про Вищу раду правосуддя» було розширено перелік осіб, що мають право на вторинну правову допомогу. До кола осіб було включено такі категорії, як:

– *ветерани війни та особи, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», особи, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, особи, які належать до числа жертв нацистських переслідувань — на всі види правових послуг, передбачених законом;*

– *особи, які перебувають під юрисдикцією України і звернулися для отримання статусу особи, на яку поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» — на здійснення представництва інтересів осіб та скла-*

дення документів процесуального характеру — до моменту прийняття рішення про надання такого статусу.

Суб'єктами надання вторинної правової допомоги є центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги та адвокати, включені до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу.

Наприклад, учаснику АТО, який проживає у м. Хмельницькому, для призначення адвоката потрібно звернутися до Хмельницького місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, при цьому, його справа повинна стосуватися питання надання статусу учасника бойових дій.

3. Які спеціальні пільги має учасник АТО на місцевому рівні

Київська область

Цільові програми міста Біла Церква Київської області

Білоцерківська міська цільова програма з надання медико-психологічної допомоги демобілізованим військовослужбовцям, які брали участь в антитерористичній операції та їх сім'ям на 2015-2017 рр.

Пріоритетними напрямками Програми:

- першочергової медичної допомоги;
- проведення безоплатних профілактичних медичних оглядів та динамічного диспансерного спостереження;
- забезпечення необхідної кваліфікованої психіатричної, психотерапевтичної допомоги та психологічної реабілітації;
- забезпечення безкоштовної ургентної стаціонарної допомоги;
- забезпечення безкоштовної медичної реабілітації в реабілітаційному центрі на базі комунального закладу Білоцерківської міської ради «Білоцерківська міська госпрозрахункова поліклініка профоглядів» 100 особам на рік;
- забезпечення першочергового санаторно-курортного лікування;

– першочергове безкоштовне зубопротезування.

КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА соціального захисту та реабілітації учасників бойових дій та інвалідів війни на 2016-2020 роки

Пріоритетні напрямки Програми:

- створення Центру допомоги учасникам АТО м.Біла Церква;
- здійснення соціального супроводу та соціальної реабілітації учасників бойових дій та інвалідів війни міста;
- всебічний юридичний супровід учасників бойових дій, інвалідів війни та осіб з особливими фізично-рухливими можливостями;
- обладнання громадських, освітніх, культурних закладів та житлових об'єктів міста пандусами та пониження бордюрного каменю тротуарів в місцях пішохідних переходів для безперешкодного пересування інвалідів війни та осіб з особливими фізично-рухливими можливостями;
- професійна реабілітація, профорієнтація та створення робочих місць для учасників бойових дій, інвалідів війни та осіб з особливими фізично-рухливими можливостями;
- сприяння у наданні матеріальної допомоги та кредитів на пільгових умовах для організації власної справи учасників бойових дій, інвалідів війни та осіб з особливими фізично-рухливими можливостями;
- сприяння в придбанні інвалідам війни автомобілів та юридична підтримка в їх отриманні;
- створення умов для забезпечення гаражами, квотами у гаражних кооперативах та стоянках будь-яких типів учасників бойових дій, інвалідів війни та осіб з особливими фізично-рухливими можливостями у м.Біла Церква;
- реконструкція зупинок громадського транспорту із встановленням інформаційних вказівників маршрутів пристосованих для інвалідів зору з дублюванням візуальної і текстової інформації за Брайлем та ін..

Програма соціального забезпечення та соціального захисту населення м. Біла Церква «Турбота» на 2017-2022 роки передбачає:

1) надання одноразової грошової допомоги учасникам бойових дій, які брали безпосередню участь в антитерористичній опе-

рації та членам сім'ї загиблого (померлого) учасника бойових дій з числа осіб, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції

2) часткову компенсацію відшкодування оплати житлово-комунальних послуг учасникам антитерористичної операції, мобілізованим громадянам, членам їх сімей, членам сімей загиблих (пропавших безвісти), померлих учасників антитерористичної операції та матерям і дружинам загиблих учасників бойових дій в Афганістані, відповідно до порядку, затвердженого виконавчим комітетом міської ради.

Окрім цього, забезпечено безкоштовним харчуванням у комунальних дошкільних навчальних закладах дітей, батьки яких є учасниками бойових дій антитерористичної операції (на основі посвідчення учасника антитерористичної операції чи довідки про безпосередню участь особи в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення і захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України), та дітей із сімей загиблих (померлих) жителів міста Білої Церкви, які брали участь у проведенні антитерористичної операції.

За рахунок коштів місцевого бюджету з нагоди Дня захисника України Білоцерківською міською радою прийнято рішення виплатити у 2017 році одноразову грошову допомогу:

1) учасникам бойових дій, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції і які управлінням соціального захисту населення Білоцерківської міської ради обліковуються в Єдиному автоматизованому реєстрі осіб, які мають право на пільги, в розмірі 1 000 грн.;

2) членам сімей загиблих (померлих) учасників бойових дій з числа осіб, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції, в розмірі 1600 грн..

За рахунок коштів бюджету Київської області у 2017 році на виконання Київської обласної цільової Програми „Турбота” на 2016 — 2020 роки передбачена виплата матеріальної допомоги:

- учасникам АТО — в розмірі 1 мінімальної зарплати (станом на 2017 рік 3200 грн.)
- учасникам АТО, які отримали поранення — 7 мінімальних зарплат

- особам, прийнятим з 01.11.2016 року на військову службу за контрактом до Збройних Сил України, з подальшим зарахуванням до складу військових частин в зоні проведення антитерористичної операції — 4 мінімальних заробітних плат
- сім'ям загиблих учасників АТО — 25 мінімальних заробітних плат одноразово.

Волинська область

На сьогодні у Волинській області існує декілька обласних програм:

- 1. Регіональної програми підтримки учасників антитерористичної операції та членів їх сімей на 2017 рік.**
- 2. Регіональна програма увічнення пам'яті учасників антитерористичної операції, жертв війни та політичних репресій на 2016–2020 роки.**
- 3. Програми підтримки демобілізованих учасників АТО та членів їхніх сімей на 2016 рік.**

Програмами передбачено питання соціального захисту та медичного забезпечення.

Метою програм є вирішення невідкладних питань матеріально-технічного, медичного, соціально-побутового, культурного обслуговування військовослужбовців (резервістів, військово-зобов'язаних, бійців добровольчих формувань) та працівників

Збройних сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, осіб рядового, начальницького складу, військовослужбовців, працівників Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, інших, утворених відповідно до законів України, військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції.

Програми спрямовані на здійснення конкретних заходів, спрямованих на забезпечення права кожного громадянина на достатній життєвий рівень. Також у документі йдеться про забезпечення підтримки демобілізованих учасників антитерористичної операції та членів їх сімей, а також соціально-правової, трудової та медичної реабілітації, інформаційну підтримку та допомогу у створенні громадських організацій.

4. Комплексна програма підтримки учасників антитерористичної операції та членів їх сімей-мешканців м. Луцька.

Програма – це система гуманітарних заходів, що здійснюються на місцевому рівні з метою фінансової, соціальної, юридичної, психологічної підтримки лучан, які перебувають або скеровуються у зону проведення бойових дій антитерористичних операцій (надалі — АТО), та членів їх родин; сприяння вирішенню питань матеріально-побутового забезпечення учасників бойових дій АТО, соціальних питань осіб, які брали участь у проведенні бойових дій АТО та членів їх сімей, а також членів сімей загиблих під час здійснення АТО, надання усіх видів допомоги учасникам бойових дій АТО тощо.

У рамках Програми передбачається надання допомоги особам рядового і начальницького складу, співробітникам Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Волинській області тощо, які беруть участь в бойових діях АТО, та допомоги вказаним вище категоріям осіб

під час підготовки до відправки у зону АТО (матеріально-технічна підтримка призовників та добровольців). Забезпечення медичної, психологічної та соціальної підтримки учасникам бойових дій АТО та членам їх сімей (у тому числі надання матеріальної допомоги та пільг); допомога постраждалим під час проведення АТО; допомога родинам загиблих під час проведення АТО; соціальний супровід сімей учасників бойових дій АТО тощо.

Програма діє на час АТО.

Метою Програми у частині надання пільг є підвищення рівня матеріального і соціального захисту учасників бойових дій АТО, членів їх сімей та сімей, члени яких загинули під час здійснення АТО.

Для досягнення мети Програми у частині надання пільг передбачається звільнення учасників бойових дій АТО, членів їх сімей та сімей, члени яких загинули під час проведення АТО, від сплати за користування житлом (квартирної плати) незалежно від форми власності житлового фонду.

Дія Програми поширюється на всю область, тому місцеві органи влади розробляють районні Програми підтримки індивідуального житлового будівництва та розвитку особистого селянського господарства „Власний дім” на 2016 — 2020 роки, забезпечують фінансову участь з місцевих бюджетів для їх реалізації, здійснюють первинний відбір кандидатів на отримання пільгового довгострокового кредиту за напрямками кредитування, надають практичну допомогу Фонду у роботі з позичальниками, пов’язану з будівництвом об’єктів за рахунок кредитних ресурсів Фонду та своєчасному поверненню позик.

Окрім того, Порядком забезпечення громадян доступним житлом передбачається надання державної підтримки, яка полягає у сплаті державою 30 відсотків вартості будівництва (придбання) доступного житла та/або надання пільгового іпотечного житлового кредиту.

Право на державну підтримку мають громадяни:

- які перебувають на обліку громадян, що потребують поліпшення житлових умов, та визначені центральними органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування, які ведуть зазначений облік, такими, що мають право на доступне

житло. (У місті Чернігові таким органом є виконавчий комітет Чернігівської міської ради).

– середньомісячний грошовий дохід яких разом з членами їх сімей з розрахунку на одну особу не перевищує за даними Держкомстату чотирикратного розміру середньомісячної заробітної плати у Чернігівському регіоні

Прогнозовані обсяги надання пільгових кредитів молодим сім'ям/ учасникам АТО та внутрішньо переміщеним особам на 2016 — 2020 роки в Чернігівській області 200/300 за весь період.

Харківська область

На території Харківської області діють наступні програми:

1. Обласна програма надання підтримки учасникам АТО для будівництва та придбання житла в Харківській області на 2016-2018 роки.

Метою Програми є створення належних умов для забезпечення житлом громадян, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення.

Для отримання підтримки для будівництва та придбання житла необхідно:

Крок 1. Перевірити, чи є право на участь. Право на Державну підтримку за рахунок коштів обласного бюджету отримують

учасники АТО, якщо їх середньомісячний грошовий дохід разом із членами їх сімей з розрахунку на одну особу не перевищує п'ятикратного розміру середньомісячної заробітної плати у відповідному регіоні, розрахованого згідно з даними Держстату.

ВАЖЛИВО! Державна підтримка за рахунок коштів обласного бюджету насамперед надається Учасникам програми, які перебувають на квартирному обліку, проживають у гуртожитках, мають статус внутрішньо переміщених осіб, мають трьох і більше дітей.

Крок 2. Звернутися з заявою. Для отримання Державної підтримки громадянин подає заяву до Харківського регіонального управління Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» (далі — Фонд), до якої додаються:

- паспорт (власний та дорослих членів сім'ї) та довідка про присвоєння реєстраційного номера облікової картки платника податків (власна та членів сім'ї);
- документ, яким підтверджується безпосередня участь особи в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення та захисті незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України (оригінал або завірена нотаріально копія);
- посвідчення учасника бойових дій;
- довідка про перебування на квартирному обліку (за наявності);
- довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи (за наявності);
- довідка про склад сім'ї, видана за місцем проживання;
- довідка про доходи (за останні 6 місяців);
- свідоцтво про шлюб;
- свідоцтво про народження дітей;
- довідка про об'єкт фінансування від Забудовника.

Учасник АТО, що є замовником будівництва індивідуального/садового житлового будинку, подає також копії документів, що посвідчують право на земельну ділянку, відповідну проектно-кошторисну документацію та копію будівельного паспорта.

На підставі наданих документів Фонд здійснює розрахунок розміру Державної підтримки відповідно до Порядку використан-

ня коштів обласного бюджету з метою надання підтримки учасникам антитерористичної операції для будівництва та придбання житла в Харківській області, затверджений Рішенням Харківської обласної ради від 08 вересня 2016 року № 256-VII (далі- Порядок).

ВАЖЛИВО! Перелік об'єктів будівництва, на будівництво яких можуть спрямовуватися кошти державної підтримки, затверджується Департаментом містобудування та архітектури Харківської обласної державної адміністрації відповідно до Порядку.

Крок 3. Відкрити рахунок та оплатити вартість житла. Відповідно до Порядку Учасник програми відкриває в уповноваженому банку особистий поточний рахунок, на який, вносить кошти в обсязі не менше 60 відсотків від вартості об'єкта фінансування. Фонд, на умовах укладеного з Учасником програми договору про обслуговування коштів, зараховує на поточний рахунок Учасника програми кошти Державної підтримки.

ВАЖЛИВО! Бюджетні кошти використовуються для надання Державної підтримки за рахунок коштів обласного бюджету, у розмірі до 40 відсотків від розрахункової вартості квартири в багатоквартирному житловому будинку, що знаходиться в стадії будівництва, індивідуального житлового будинку, садового будинку, будівництво яких передбачено відповідною містобудівною документацією місцевого рівня.

Крок 4. Укладення договору з забудовником. Після накопичення на особистому поточному рахунку Учасника програми повної вартості об'єкта фінансування, Забудовник укладає з Учасником програми договір про відчуження майнових прав на житло, що будується. У разі коли Учасник програми є замовником будівництва індивідуального/садового житлового будинку, укладається договір підряду (генерального підряду) із Забудовником.

2. Комплексна Програма соціальної підтримки учасників АТО на 2017 — 2018 роки

Метою Програми є забезпечення надання комплексу соціальних послуг із соціальної адаптації звільнених у запас (демобілізованих) військовослужбовців, які брали участь в АТО, особливо тим, які перебувають у складних життєвих обставинах; ведення соціальної роботи з членами сімей загиблих учасників АТО; надання медичних послуг, сприяння у професійній адаптації тощо.

Для отримання безоплатної путівки до санаторно-курортного закладу необхідно:

Крок 1. Заявник. Особи, згідно з Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті на забезпечення постраждалих учасників антитерористичної операції санаторно-курортним лікуванням, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 31.03.2015 № 200, звертаються до органу соціального захисту населення за зареєстрованим місцем проживання або фактичним місцем проживання відповідно до довідки про взяття на облік (для осіб, що переселилися з тимчасово окупованої території) із письмовою заявою, до якої додаються:

- паспорт та довідка про присвоєння реєстраційного номера облікової картки платника податків;
- медична довідка лікувальної установи за формою № 070/о;
- посвідчення учасника бойових дій або інваліда війни, військового квиток (за наявності) та документ, яким підтверджується безпосередня участь особи в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення та захисті незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України.

ВАЖЛИВО! Особа, яка перебуває на обліку для забезпечення санаторно-курортним лікуванням в органах соціального захисту населення, але в поточному році одержала безоплатну путівку, знімається з обліку. Повторне взяття на облік проводиться на підставі копії (дубліката) медичної довідки лікувальної установи за формою 070/о, що додається до попередньої заяви, якщо строк дії зазначеної довідки не закінчився.

Крок 2. Орган соціального захисту. Органи соціального захисту населення районних державних адміністрацій та міських рад міст обласного значення формують і подають на розгляд до робочої групи пакет документів для прийняття рішення про направлення (відмову у направленні) особи на відпочинок до санаторно-курортного закладу. Після чого отримують від робочої групи копію протоколу її засідання з визначенням санаторно-курортного закладу, де буде проходити відпочинок, список осіб, які направляються на відпочинок. На підставі зазначених вище документів орган соціального захисту населення видає особі направлення на відпочинок до санаторно-курортного закладу.

3. Комплексна обласна програма «Здоров'я Слобожанщини» на 2017 — 2018 роки

Метою Програми є реалізація основних пріоритетів державної соціальної політики у сфері охорони здоров'я Харківської області з огляду на конкретні завдання соціально-економічного розвитку регіону в 2017– 2018 роках та на підставі показників обласного бюджету Харківської області по галузі.

В ході реалізації обласної програми гарантується:

- Забезпечення потреби у слухових апаратах інвалідів та ветеранів війни (у тому числі учасників АТО) — жителів районів області, які потребують слухопротезування.
- Забезпечення потреби в лікуванні катаракти інвалідів та ветеранів війни (у тому числі учасників АТО) — жителів районів області та міст обласного значення за медико-соціальними показами
- Оздоровлення (за наявності медичних показів) інвалідів та ветеранів війни (у тому числі учасників АТО) — мешканців районів області та міст обласного значення, хворих на доброякісну гіперплазію передміхурової залози.
- Пільгове безоплатне зубопротезування інвалідів війни, ветеранів війни та учасників бойовий дій.
- Упровадження нових сучасних технологій діагностики та лікування, спрямованих, зокрема, на медичну реабілітацію та відновлення працездатності пацієнтів, у тому числі учасників та ветеранів АТО, воїнів-інтернаціоналістів, інвалідів та ветеранів війни (у тому числі учасників АТО).
- Забезпечення цільового лікування учасників АТО — жителів Харківської області, уражених вірусним гепатитом в активній фазі (відповідно до реєстру).

Отримати вказані вище медичні послуги можливо на підставі ветеранського посвідчення в державних закладах охорони здоров'я.

ВАЖЛИВО! В разі відмови у наданні пільг слід звертатися до територіальних структурних підрозділів з питань охорони здоров'я за місцем проживання (обласних, міських).

Хмельницька область

На території Хмельницької області діє **Обласна програма соціальної підтримки осіб, які беруть (брали) участь в антитерористичній операції, та членів їх сімей, які зареєстровані в Хмельницькій області**», Рішення обласної ради від 13 липня 2017 року № 12-14/2017.

м. Хмельницький

У місті Хмельницькому діє «Програма соціальної підтримки учасників АТО та членів їх сімей на 2016 — 2017 рр.», затверджена Рішенням виконавчого комітету Хмельницької міської ради від 08.09.2016 року № 609

м. Кам'янець-Подільський

Кам'янець-Подільська міська комплексна програма соціальної підтримки учасників антитерористичної операції та членів їх сімей, а також сімей загиблих учасників антитерористичної операції, військовослужбовців і поранених учасників АТО та вшанування пам'яті загиблих на 2017 рік, спрямована, в першу чергу, на поліпшення ефективності взаємодії місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з регіональними громадськими організаціями та іншими юридичними особами у сфері підтримки учасників АТО та членів їх родин, а також на створення у суспільстві атмосфери співчуття, підтримки та поважного ставлення до членів сімей загиблих та учасників АТО. (Рішення 23 сесії міської ради від 20 грудня 2016 року № 28/23. Обсяг фінансування не менше 270 тис. грн).

Дунаєвецький район

Програма соціальної підтримки осіб, які беруть (брали) участь в антитерористичній операції, та членів їх сімей, які зареєстровані в Дунаєвецькому районі на 2017 — 2021 роки, затверджена рішенням тринадцятої сесії Дунаєвецької районної ради VII скликання від 23.12.16р. № 4-13/2016 передбачає комплекс заходів, які реалізовуватимуться з метою надання соціальних, медичних, психологічних та юридичних послуг громадянам, які беруть (брали) участь в антитерористичній операції на сході України (далі — АТО), та членів їх сімей, у тому числі членів сімей загиблих (померлих), осіб які брали участь в АТО.

Чемеровецький район

Районна програма підтримки учасників бойових дій (членів їх сімей), учасників АТО, які брали (беруть) участь в антитерористичній операції на сході України - мешканців Чемеровецького району на 2016-2017 роки, затверджена рішенням сесії районної ради №16-4/2016 від 04 березня 2016 року.

Положення про порядок надання грошової допомоги учасникам бойових дій АТО або членам їх сімей, учасникам АТО, які брали (беруть) участь в АТО та членам сімей військовослужбовців, які загинули під час АТО — мешканців Чемеровецького району на 2016-2017 роки визначає умови надання 1 раз на рік грошової допомоги із місцевого бюджету для учасників бойових дій АТО або членів їх сімей, учасників АТО, які брали (беруть) участь в АТО та членів сімей військовослужбовців, які загинули під час АТО та зареєстровані на території Чемеровецького району.

Херсонська область

У Херсонській області діють програми та пільги для учасників АТО, що були прийняті органами місцевої влади (далі — ОМС) та фінансуються з відповідних місцевих бюджетів. Такі програми були прийняті майже в кожному районі Херсонської області. Проте, не у всіх. Так, трапляються випадки, коли в одному районі відповідні програми і пільги (навіть, на рівні окремих сіл цього району) діють, а в сусідньому з цим районом районі — не діє жодної. Відповідно, трапляються випадки, коли учасники АТО, почувши від своїх знайомих про додаткові програми і пільги, звертаються до ОМС за місцем проживання з метою використання такої програми чи пільги, але отримують відмову через те, що такі ОМС не надаються. Така ситуація створює напругу, адже логіки в ній не має: люди не розуміють чому в одному районі діють відповідні програми чи пільги, а в їхньому — ні.

Дієвим способом зменшення цієї напруги є інформування учасників АТО про те, чому так відбувається, а також про те, які програми і пільги діють в тій чи іншій області, районі, місті, селищі тощо.

Що ж стосується програм та пільг для учасників АТО, що діють на місцевому рівні у херсонській громаді, то в місті діє Міська комплексна програма «Соціальний захист».

Для учасників АТО програмою передбачено:

1. Пільги з оплати житлово-комунальних послуг: херсонцям — учасникам АТО, яких визнано учасниками бойових дій, у

розмірі 25 % додатково до встановлених чинним законодавством (у межах норм, передбачених чинним законодавством); сім'ям херсонців — учасників АТО, у розмірі 50 % (у межах норм, передбачених чинним законодавством).

2. Грошова допомога: одноразово: — херсонцям — учасникам АТО — 2 тис.грн., херсонцям — учасникам АТО — на стаціонарне лікування додатково 3 тис. грн.; сім'ям херсонців, загиблих під час проведення АТО — 14,5 тис. грн. Щомісячно: вдовам або одному із батьків (якщо загиблий не був одружений) осіб, загиблих в АТО, у розмірі 5 тис. грн.

На херсонців-учасників АТО також поширюється обласні програми, прийняті Херсонською обласною радою.

Так, **обласною програмою соціального захисту людей похилого віку, інвалідів та підтримки сім'ї, утвердження гендерної рівності і протидії торгівлі людьми на 2015 — 2019 роки передбачено:**

1. Придбання подарунків до новорічних свят та різдвяних свят для вручення їх дітям із багатодітних родин, із сімей загиблих (померлих) часників АТО та внутрішньопереміщених осіб (щорічні витрати з обласного бюджету — 90 тис. грн.);

2. Надання разової матеріальної допомоги сім'ям військовослужбовців та учасників добровольчих формувань, які загинули (померли) під час участі в проведенні антитерористичної операції (500 грн.).

Це далеко не найкращі програми і пільги для учасників АТО, що були запроваджені в Херсонській області. На рівні окремих районів Херсонської області діють і кращі, наприклад, в м. Гола Пристань та Голопристанському районі.

Міська програма передбачає:

1. Надання пільг мешканцям м. Голої Пристані, яких визнано УБД, з оплати ЖК послуг у розмірі 25% додатково до встановлених чинним законодавством, у межах норм середнього споживання;

2. Надання одноразової допомоги УБД, які брали безпосередню участь у проведенні АТО, зареєстрованим в м. Гола Пристань, в сумі 1 тис. грн. кожному;

3. Надання одноразової допомоги УБД, які брали безпосередню участь у проведенні АТО, зареєстрованим в м. Гола Пристань,

для придбання твердого палива та скрапленого газу у розмірі 25% додатково до середньої норми споживання;

4. Надання перевізникам компенсації за проїзд пільгової категорії громадян м. Гола Пристань перевезених транспортом міського сполучення;

5. Надання разової матеріальної допомоги сім'ям військовослужбовців, загиблих під час проведення АТО.

Районна програма передбачає:

1. Надання пільг учасникам АТО на житлово-комунальні послуги (на 2017 передбачено 100 тис. грн.);

2. Надання матеріальної допомоги учасникам АТО для лікування (на 2017 передбачено 220 тис. грн.);

3. Забезпечення санаторно-курортного лікування у т.ч. ветеранів війни (на 2017 передбачено 60 тис. грн.);

4. Забезпечення безкоштовними медикаментами за пільговими рецептами у т.ч. інвалідів війни, учасників бойових дій (на 2017 передбачено 400 тис. грн.);

5. Забезпечення безкоштовним зубопротезуванням у т.ч. ветеранів війни (на 2017 передбачено 200 тис. грн.);

6. Виплата стипендій сім'ям загиблих УБД (на 2017 передбачено 30 тис. грн.);

7. Надання пільг на послуги зв'язку у т.ч. ветеранам війни (на 2017 передбачено 35 тис. грн.);

8. Виплата відшкодування вартості оформлення землепорядних документів учасникам АТО (на 2017 передбачено 118 тис. грн.).

З вищевикладеного слідує висновок, що місцеві програми, здебільшого, пропонують учасникам АТО допомогу у вигляді одноразової грошової допомоги, безоплатного харчування їх дітей у дошкільних навчальних закладах, фінансування програм по наданню пільг, деякі з яких, відповідно до чинного законодавства, і так мають надаватись безоплатно. Звертає на себе увагу те, що в області не існує (не створено, не фінансується) системи надання реальної, дієвої психологічної допомоги учасникам АТО, реабілітації та інші.

Чернігівська область

На сьогодні в Чернігівській області існує декілька обласних програм:

1. Обласна Програма підтримки індивідуального житлового будівництва та розвитку особистого селянського господарства „Власний дім” на 2016 — 2020 роки (в тому числі надання пільгових кредитів молодим сім’ям, учасникам АТО та внутрішньо переміщеним особам на 2016 — 2020 роки)

2. Обласна Програма соціальної підтримки учасників антитерористичної операції, членів їх сімей та бійців-добровольців у Чернігівській області на 2017-2018 роки

1. Обласна Програма підтримки індивідуального житлового будівництва та розвитку особистого селянського господарства „Власний дім” на 2016 — 2020 роки (в тому числі надання пільгових кредитів молодим сім’ям, учасникам АТО та внутрішньо переміщеним особам на 2016 — 2020 роки)

Метою Програми є реалізація заходів, спрямованих на підвищення житлово- побутових умов проживання та рівня життєзабезпечення населення області.

Програмою передбачається:

- підтримка та подальший розвиток в області індивідуального житлового будівництва;
- впровадження при житловому будівництві, реконструкції або капітальному ремонті житла заходів з енергозбереження, доведення застарілого житла до сучасного, енергоефективного

рівня, а також сприяння переведенню існуючих систем опалення житла на альтернативні газу види палива;

- забезпечення кредитною підтримкою об'єктів житла, що знаходяться в стадії незавершеного будівництва;

- реконструкція існуючого житлового фонду та його інженерне облаштування;

- капітальний ремонт існуючого житлового фонду;

- придбання нового житла та житла на вторинному ринку з проведенням його подальшої добудови, реконструкції або капітального ремонту;

- будівництво, добудова, реконструкція підсобних господарських приміщень;

- інженерне облаштування житла та будівництво інженерних мереж;

- сприяння розвитку особистих селянських господарств та збільшення на цій основі виробництва та переробки власної сільськогосподарської продукції;

- кредитування мешканців селищ і малих міст області;

- кредитування, за рахунок місцевих бюджетів, та за умови погодження обласної комісії із визначення пріоритетних напрямків надання довгострокових пільгових кредитів індивідуальним сільським забудовникам за програмою „Власний дім” жителів міст обласного підпорядкування;

- сприяння переселенню на постійне місце проживання до сільської місцевості міських жителів області;

- покращення житлово-побутових умов проживання учасників антитерористичної операції та внутрішньо переміщених осіб;

- сприяння покращенню соціально-демографічної ситуації, стимулювання закріплення і зростання чисельності молоді на селі через надання преференцій в отриманні державних пільгових кредитів молодим сім'ям і молодим спеціалістам;

- створення нових робочих місць і підвищення рівня самозайнятості населення.

Дія Програми поширюється на всю область, тому місцеві органи влади розробляють районні Програми підтримки індивідуального житлового будівництва та розвитку особистого селянського господарства „Власний дім” на 2016 — 2020 роки, забез-

печують фінансову участь з місцевих бюджетів для їх реалізації, здійснюють первинний відбір кандидатів на отримання пільгового довгострокового кредиту за напрямками кредитування, надають практичну допомогу Фонду у роботі з позичальниками, пов'язану з будівництвом об'єктів за рахунок кредитних ресурсів Фонду та своєчасному поверненню позик.

Виконання заходів, передбачених Програмою, покладається на органи обласної та районної ланки державного управління і органи місцевого самоврядування. Технічним виконавцем Програми призначається Чернігівський обласний Фонд підтримки індивідуального житлового будівництва на селі.

Окрім того, **Порядком забезпечення громадян доступним житлом** передбачається надання державної підтримки, яка полягає у сплаті державою 30 відсотків вартості будівництва (придбання) доступного житла та/або надання пільгового іпотечного житлового кредиту.

Право на державну підтримку мають громадяни:

– які перебувають на обліку громадян, що потребують поліпшення житлових умов, та визначені центральними органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування, які ведуть зазначений облік, такими, що мають право на доступне житло. *(У місті Чернігові таким органом є виконавчий комітет Чернігівської міської ради).*

– середньомісячний грошовий дохід яких разом з членами їх сімей з розрахунку на одну особу не перевищує за даними Держкомстату чотирикратного розміру середньомісячної заробітної плати у Чернігівському регіоні

Прогнозовані обсяги надання пільгових кредитів молодим сім'ям/ учасникам АТО та внутрішньо переміщеним особам на 2016 — 2020 роки в Чернігівській області 200/300 за весь період.

2. Обласна Програма соціальної підтримки учасників антитерористичної операції, членів їх сімей та бійців-добровольців у Чернігівській області на 2017-2018 роки

Метою та пріоритетними напрямками діяльності Програми є сприяння соціальній адаптації та повернення до повноцінного життя учасників антитерористичної операції, членів їх сімей шляхом надання інформаційно- правової, медичної, соціальної, психо-

логічної, матеріальної допомоги, здійснення професійної підготовки (перепідготовки), надання оздоровчих послуг, впровадження ефективного механізму забезпечення їх всіма видами соціальних гарантій, передбачених чинним законодавством України.

Відповідно до Програми в містах та районах області затверджені місцеві програми матеріальної й соціальної підтримки учасників АТО, членів їх сімей та надання їм пільг на оплату житлово-комунальних послуг.

Виконання завдань та заходів Програми передбачає:

- відновлення та попередження порушень внаслідок травм функцій, оптимальну реалізацію фізичного та соціально-психологічного потенціалу військовослужбовців, які брали участь в АТО, з метою найскорішої їх інтеграції у суспільство;

- надання фінансової підтримки зазначеним категоріям населення;

- підвищення рівня інформованості учасників АТО та членів їхніх родин з питань інформаційно- правового захисту та надання всіх передбачених державою гарантій відповідно до чинного законодавства України, зокрема передбачається виплата 30 бійцям- добровольцям одноразової матеріальної допомоги в розмірі 5000,0 гривень кожній особі,

- надання щомісячної фінансової допомоги родинам, загиблих учасників антитерористичної операції на вирішення соціально-побутових питань у розмірі 250,0 грн на родину тощо.

Також даною Програмою передбачено Порядок визначення бійцями-добровольцями осіб з числа мешканців Чернігівської області, які брали участь у захисті територіальної цілісності та державного суверенітету на сході України, для надання одноразової матеріальної допомоги. *Важливо! Бійцем-добровольцем АТО може бути визнано особу, з числа мешканців Чернігівської області, яка перебувала або перебуває у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувались для захисту незалежності, суверенітету, територіальної цілісності України, але в подальшому не ввійшли до складу Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної гвардії України й інших утворених відповідно до законів України військових формувань і правоохоронних органів та брали безпосередню участь у бойових діях.*

Для визначення бійцями-добровольцями АТО, особи мають подати до управлінь соціального захисту населення за місцем проживання такі документи:

- заяву,
- копію паспорта,
- копію довідки про присвоєння реєстраційного номера облікової картки платника податків
- документи, що підтверджують безпосередню участь особи у бойових діях, пов'язаних з захистом територіальної цілісності та державного суверенітету на сході України (рішення суду).

Органи соціального захисту населення районних державних адміністрацій, міських, районних в містах рад у десятиденний термін опрацьовують поданий пакет документів та передають до Департаменту соціального захисту населення обласної державної адміністрації для внесення їх на розгляд Комісії із визначення бійцями-добровольцями осіб, які приймали участь у захисті територіальної цілісності та державного суверенітету на сході України, для надання одноразової матеріальної допомоги.

Подані Департаментом соціального захисту населення обласної державної адміністрації документи розглядаються на найближчому засіданні Комісії, але не пізніше, ніж у місячний строк після подачі документів управліннями соціального захисту населення районних державних адміністрацій, міських, районних в містах рад. Відсутність документів або їх недостовірність є підставою для відмови особі у визнанні її бійцем-добровольцем АТО.

Витяг з протоколу засідання Комісії Департаментом соціального захисту населення обласної державної адміністрації у п'ятиденний термін з дня прийняття рішення надсилається органам соціального захисту населення за місцем проживання бійця-добровольця АТО для формування списків на виплату допомоги.

Органи соціального захисту населення в десятиденний термін опрацьовують витяг з протоколу, формують списки для виплати одноразової матеріальної допомоги та передають їх до Чернігівського обласного центру по нарахуванню та здійсненню соціальних виплат для подальшого перерахування коштів на особові рахунки отримувачів у відділенні банку.

1. Законодавство, що визначає права та обов'язки учасників АТО

Ми можемо захистити свої права лише тоді, коли знаємо закони, коли можемо під час спору опиратися на положення чинного законодавства. Наводимо нижче перелік основних нормативно-правових актів, що можуть стати в пригоді учасникам АТО:

1. *Загальна декларація прав людини : Декларація від 10.12.1948, прийнята та проголошена резолюцією 217 (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015.*
2. *Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.*
3. *Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради Української РСР. — 1984. — № 51. — Ст. 1122.*
4. *Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 № 2768-III (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 3-4. — Ст. 27.*
5. *Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 2010. — № 50-51. — Ст. 572.*
6. *Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 № 2947-III (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 21-22. — Ст.135.*
7. *Житловий Кодекс Української РСР : Закон від 30.06.1983 № 5464-X // Відомості Верховної Ради (ВВР). — 1983. — Додаток до № 28. — Ст.573.*

8. *Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25.03.1992 № 2232-XII (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 27. — Ст. 385.*
9. *Про оборону України : Закон України від 06.12.1991 № 1932-XII (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 9. — Ст. 106.*
10. *Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб : Закон України від 09.04.1992 № 2262-XII (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 1992. № 29. — Ст. 399.*
11. *Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 51. — Ст. 577.*
12. *Про Вищу раду правосуддя : Закон України від 21.12.2016 № 1798-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-19/page>*
13. *Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон від 22.10.1993 № 3551-XII (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 45. — Ст. 425.*
14. *Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо статусу осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України : Закон України від 07.04.2015 № 291-VIII (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради. — 2015. — № 24. — Ст. 173.*
15. *Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 47. — Ст. 256.*
16. *Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20.12.1991 № 2011-XII (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 15. — Ст. 190.*
17. *Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та інвалідів війни : Закон України від 16.03.2004 №*

- 1603-IV (зі змінами та доповненнями) // *Відомості Верховної Ради України*. — 2004. — №25. — Ст. 347.
18. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV (зі змінами та доповненнями) // *Відомості Верховної Ради України*. — 2003. — №№ 49-51. — Ст. 376.
19. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20.03.2003 № 638-IV (зі змінами та доповненнями) // *Відомості Верховної Ради України*. — 2003. — № 25. — Ст.180.
20. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 № 964-IV (зі змінами та доповненнями) // *Відомості Верховної Ради України*. — 2003. — № 39. — Ст. 351.
21. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI (зі змінами та доповненнями) // *Відомості Верховної Ради України*. — 2011. — № 32. — Ст. 314.
22. Про альтернативну (невійськову) службу : Закон України від 12.12.1991 № 1975-XII (зі змінами та доповненнями) // *Відомості Верховної Ради України*. — 1992. — № 15. — Ст. 188.
23. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21.10.1993 № 3543-XII (зі змінами та доповненнями) // *Відомості Верховної Ради України*. — 1993. — № 44. — Ст. 416.
24. Про внесення змін до деяких законів України щодо пенсійного забезпечення окремих категорій осіб із числа учасників антитерористичної операції : Закон України від 18.10.2016 № 1683-VIII (дата набрання чинності — 06.02.2017) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1683-19>
25. Питання забезпечення житлом сімей загиблих військовослужбовців, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції, а також інвалідів I-II групи з числа військовослужбовців, які брали участь у зазначеній операції, та потребують поліпшення житлових умов : Постанова Кабінету Міністрів України від 19.10.2016 № 719 [Електро-

ний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/719-2016-%D0%BF>

26. Про затвердження Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 № 413 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/413-2014-%D0%BF>.
27. Питання надання статусу учасника війни деяким особам : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.09.2015 № 739 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.kmi.gov.ua/control/uk/cardprd?docid=248515069>.
28. Про затвердження Порядку надання статусу інваліда війни особам, які отримали інвалідність внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.09.2015 № 685 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/685-2015-%D0%BF>
29. Про затвердження Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.12.2013 № 975 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/975-2013-%D0%BF>.
30. Про Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України : Указ Президента України від 10.12.2008 № 1153/2008 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1153/2008>.

31. Положення про проходження громадянами України військової служби в Державній прикордонній службі України : Указ Президента України від 29.12.2009 № 1115/2009 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1115/2009>.
32. Про Положення про проходження військової служби у Збройних Силах України іноземцями та особами без громадянства : Указ Президента України від 10.06.2016 № 248/2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/248/2016>.
33. Про Положення про проходження військової служби військовослужбовцями Служби безпеки України : Указ Президента України від 27.12.2007 № 1262/2007 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1262/2007>.
34. Про затвердження Положення про комісію Національної поліції України з питань розгляду матеріалів про визнання учасниками бойових дій, учасниками війни поліцейських, державних службовців та інших працівників Національної поліції України : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 23.05.2016 № 405 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0857-16>.
35. Положення про комісії Міністерства оборони України з питань розгляду матеріалів про визнання учасниками бойових дій та Інструкції про порядок видачі в Міністерстві оборони України посвідчень учасника бойових дій, нагрудних знаків «Ветеран війни — учасник бойових дій» та листів талонів на право одержання проїзних квитків з 50-відсотковою знижкою їх вартості : Наказ Міністерства оборони України від 07.05.2015 № 200 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0531-15>.
36. Інструкція про організацію забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України та членів їх сімей жилими приміщеннями : Наказ Міністерства оборони України від

- 30.11.2011 № 737 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0024-12>.
37. Про затвердження Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України : Наказ Міністерства оборони України від 14.08.2008 № 402 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1109-08>.
38. Положення про комісію Адміністрації Державної прикордонної служби України з питань розгляду матеріалів про визнання учасниками бойових дій особового складу Державної прикордонної служби України : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21.04.2015 № 460 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0538-15>.
39. Про внесення змін в рішення сорок другої сесії міської ради від 17.09.2014 року №9 : Рішення позачергової десятої сесії Хмельницької міської ради №22 від 29.12.2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.khmelnytsky.com/index.php?option=com_content&view=article&id=34323%3A22-q-----17092014--9q&catid=680%3A----29122016-&Itemid=251.
40. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 65 розділу I, пунктів 61, 62, 63, 66 розділу II, пункту 3 розділу III Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» і 101 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 67 розділу I, пунктів 1-4, 6-22, 24-100 розділу II Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (справа щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України) від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-08>

41. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Служби безпеки України, Державного комітету нафтової, газової та нафтопереробної промисловості України, Міністерства фінансів України щодо офіційного тлумачення положень пункту 6 статті 12 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», частин четвертої і п'ятої статті 22 Закону України «Про міліцію» та частини шостої статті 22 Закону України «Про пожежну безпеку» (справа про офіційне тлумачення терміна «член сім'ї») : Рішення Конституційного Суду України від 03.06.1999 № 5-рп/99 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-99>.

4. Куди звернутись по правову допомогу

м. Суми, вул. Белінського, буд. 2, оф. 4

Громадська організація «Північна правозахисна група»

вул. Кам'янецька, 74, м. Хмельницький, 29013

Громадська організація «Подільська правова ліга»

18000, м. Черкаси, вул. Смілянська, 44, офіс 315

Громадська організація «Центр Права»

14000, м. Чернігів, вул. Гонча 57/1

Чернігівський громадський комітет захисту прав людини

м. Херсон, Придніпровський узвіз, 1, офіс, 8

Херсонська обласна організація Комітету виборців України

вул. Пушкінська, 44 м. Кам'янець-Подільський Хмельницька область 32300

Асоціація юристів м. Кам'янець-Подільського

м. Скадовськ вул. Гагаріна, 63, офіс 4 (юридична адреса м. Скадовськ вул. Поповича, 106)

ГО «Скадовщина — мій рідний край»

вул. Бориса Мозолецького, 2, оф. 6, м. Херсон

ГО «Інформаційний Ресурсний Центр «Правовий простір»

63503, Харківська обл., м. Чугуїв, вул. Музейна, 16а

ЧМГО «Чугуївська правозахисна група»

75000 Херсонська обл, смт.Білозерка вул.Свободи 86-а

ГО «Білозерський центр регіонального розвитку»

м. Одеса, вул. Олександра Кутузація, 1

ГО «Правозахисний ромський Центр»

42600, м. Тростянець Сумської області, вул. Благовіщенська, 58-А

Громадська організація «Центр правової інформації та консультації «Право»

Харківська область, смт. Дворічна, вул. 35-ї Гвардійської Дивізії, 12
Громадська організація «Фонд сільських громад Дворічанщини»

пл. Кирила та Мефодія, 17/12, Мукачево, 89600
Правозахисний фонд «Розвиток»

м.Івано-Франківськ вул.Гаркуші, 2 оф.40
ІФО ГО «Станіславська правозахисна група»

м. Біла Церква, вул. Леваневського, 55
Білоцерківська міська громадська організація «Правова єдність»

Одеська область, м. Татарбунари, вул. Центральна, буд. 50
Одеська обласна організація ВГО «Комітет виборців України»
22000, проспект Свободи, 12, районний Будинок культури,
м. Хмільник, Вінницька область
Хмільницька районна громадська організація «ПРАВО»

45000 м. Ковель, вул. Грушевського, 12
Громадська організація «Центр зростання громад»

93500, Україна, смт. Новоайдар, вул. Незалежності, 2
ГО «Суспільна служба правової допомоги»

вул. Соборна, 52, оф. 208, м. Вінниця, 21050
Подільський центр прав людини

м. Северодонецьк, вул. Курчатова, буд. 7, перший поверх
ГО «Громадська платформа»

м. Слов'янськ, вул. Університетська, 47
Агенція демократичного розвитку Донбасу

до 01.05.2017 Станиця Луганська, 2 (лінія 11)
Станично-Луганський центр правової інформації та юридичної допомоги